Opvattingen van Nederlanders over klimaatverandering en energietransitie

Een bijdrage van **Ap Cloosterman**

Inleiding

Op 4 juni 2021 heeft het CBS de publicatie "Klimaatverandering en energietransitie: opvattingen en gedrag van Nederlanders in 2020" uitgebracht.
Klimaatverandering en energietransitie: opvattingen en gedrag van Nederlanders in 2020 (cbs.nl)
De bedoeling is, dat in deze publicatie wordt vermeld wat inwoners van Nederland denken en doen in relatie tot de klimaatverandering en de energietransitie.
In totaal hebben 3.648 personen van 18 jaar of ouder aan het onderzoek deelgenomen en de vraag, die ik hierbij heb, is of de deelnemers dan wel een juiste vertegenwoordiging zijn van alle heersende opvattingen van de Nederlandse burgerij. Het is namelijk maar zeer de vraag in hoeverre deze 3.648 personen qua politieke opvattingen over klimaatverandering en energietransitie een doorsnee vormen van de Nederlandse samenleving. Het aantal D66- en GroenLinks-volgers t.o.v. het aantal JA 21-, FvD- of PVV-volgers bijvoorbeeld, dat aan deze enquêtegroep deelneemt is niet bekend, terwijl dat in hoge mate van invloed is op het resultaat.

Op 11 juni jl. heb ik schriftelijk aan het CBS de vraag gesteld op welke criteria deze personen worden beoordeeld om deel te kunnen nemen aan deze enquête groep.
Snel heb ik een duidelijk en uitgebreid antwoord op mijn vraag gekregen (met dank aan het CBS). In het kort is de procedure als volgt:
Er wordt een steekproef getrokken uit de Basisregistratie Personen (BRP) van personen van 18 jaar of ouder. Alle geselecteerde steekproefpersonen ontvangen een aanschrijfbrief waarin gevraagd wordt om de vragenlijst via internet in te vullen.

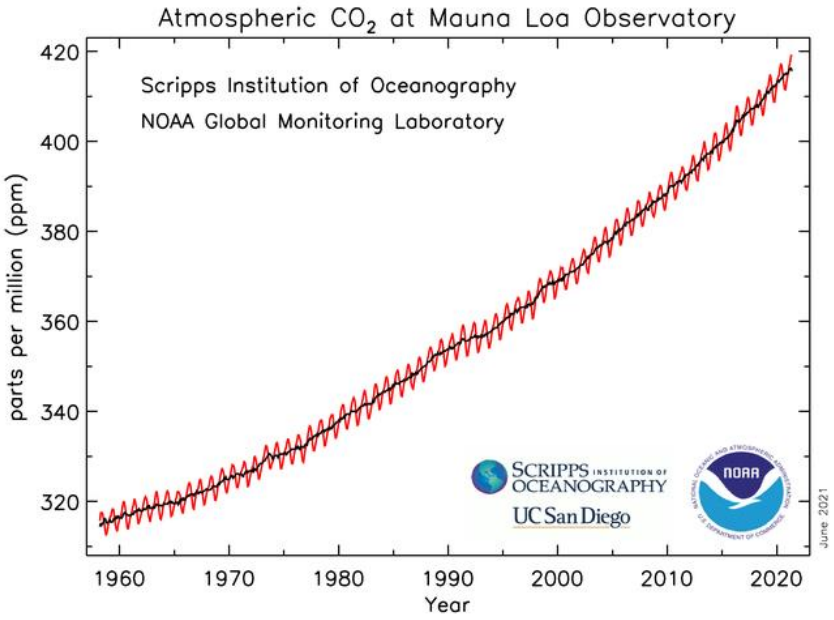
We hebben dan nog geen representatieve weergave van de totale volwassen bevolking. Sommige groepen zijn oververtegenwoordigd in de respons, zoals 65-plussers, en andere ondervertegenwoordigd, zoals 25- tot 35-jarigen. Voor verschillen tussen de samenstelling van de steekproef en de totale bevolking wordt een correctie toegepast door middel van een wegingsfactor, gebaseerd op de kenmerken leeftijd, geslacht, migratieachtergrond, opleidingsniveau, burgerlijke staat, omvang van het huishouden, gestandaardiseerd huishoudensinkomen, provincie, de mate van stedelijkheid.

De vraag naar een politieke voorkeur komt niet aan de orde en dat zal ook niet toegestaan zijn qua privacy.

<u>Uit de rapportage van het CBS betreffende klimaatverandering:</u>

Klimaatverandering is een thema dat hoog op zowel de maatschappelijke agenda als ook op de politieke agenda staat.
In navolging van het Klimaatakkoord van Parijs in 2015 heeft de Nederlandse regering zich aangesloten bij de ambitie om klimaatverandering tegen te gaan en zijn doelstellingen geformuleerd die moeten leiden tot een substantiële vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. In de afgelopen jaren hebben overheden, ondernemers en maatschappelijke organisaties onderhandeld over de maatregelen die in Nederland nodig zijn om deze doelen te bereiken.
Opmerking: Burgers en wetenschappers met andere inzichten zijn niet bij het overleg betrokken geweest.
Deze maatregelen zijn in 2019 vastgelegd in het Klimaatakkoord waarin is afgesproken om de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2030 ongeveer te halveren in vergelijking met 1990 (Rijksoverheid, 2019). Daarvoor is een energietransitie nodig: Nederland moet overstappen van fossiele brandstoffen op duurzame energiebronnen zoals zon en wind.
In 2020 daalde de uitstoot van broeikasgassen met 8 procent ten opzichte 2019, en was de uitstoot 24,5 procent lager dan in 1990 (CBS, 2021a). Dit komt voor een belangrijk deel door de coronacrisis, bijvoorbeeld door een afname van de mobiliteit. Het kabinet riep vanwege de corona-uitbraak op om zoveel mogelijk thuis te blijven en indien mogelijk thuis te werken, waardoor er minder reden was om met de auto de weg op te gaan.

Het gehalte aan CO_2 in de aardse atmosfeer is volgens de laatste gegevens (juni 2021) van het Mauna Loa Observatory zeker niet gedaald, maar zelfs gestegen en wel naar bijna 420 ppm (ppm = parts per million; 420 ppm = 0,042%):

Met twijfels over de juistheid van het CBS-artikel, geef ik u hierbij enige gepubliceerde CBS-resultaten van de enquête:

2.1.1 Oorzaak van klimaatverandering, 2020

Klimaatverandering: Opvattingen van Nederlanders in 2020
CBS-enquête onder 3648 personen > 18 jaar

Helemaal door de mens	11,9 %
Vooral door de mens	47,7 %
Evenveel door de mens als door de natuur	26,8 %
Vooral door de natuur	4,7 %
Helemaal door de natuur	1,0 %
Weet niet waar oorzaak ligt	1,9 %
Geen antwoord	0,3 %
Gelooft niet in klimaatverandering of weet het niet	5,7 %

Het bijbehorende CBS-commentaar:

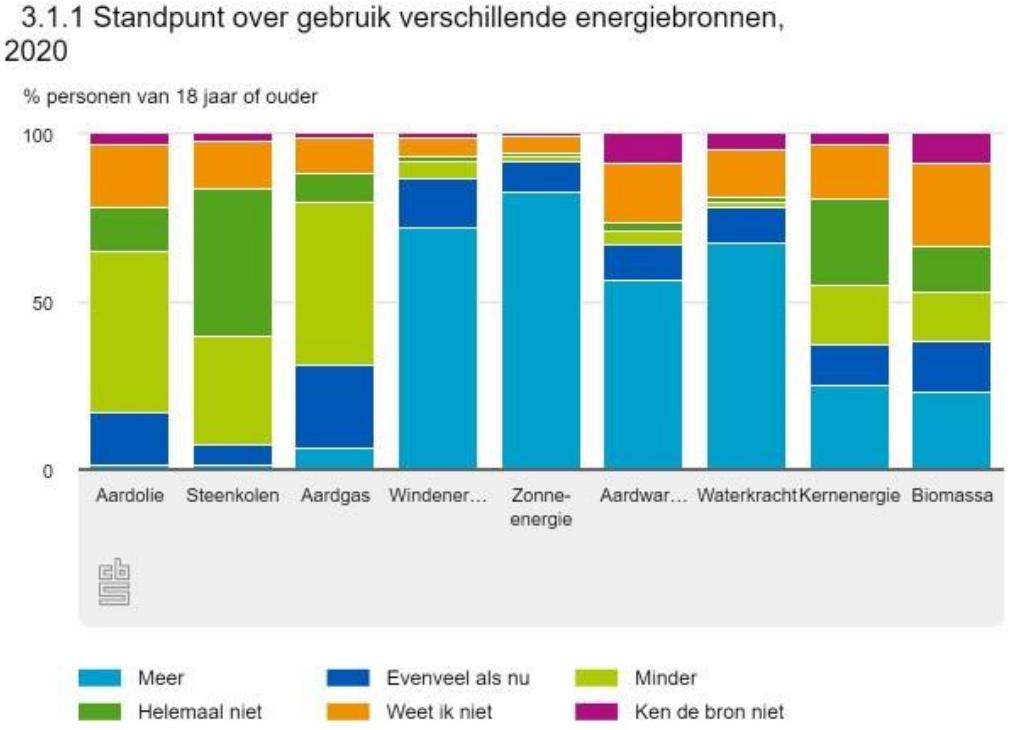
94 procent van de Nederlanders van 18 jaar of ouder denkt dat het klimaat aan het veranderen is. 60 procent denkt dat dit geheel of vooral door de mens komt. Verder is 75 procent van de Nederlanders van mening dat de mens nog iets tegen de klimaatverandering kan doen. Tegelijkertijd zien veel mensen het als een groot probleem voor nu en in de toekomst, en maken zij zich zorgen voor toekomstige generaties.

85 procent vindt het belangrijk dat de overheid zich bezighoudt met klimaatbeleid en 42 procent vindt het beleid nog niet ver genoeg gaan. 35 procent is het ermee eens dat Nederland alleen een streng klimaatbeleid moet voeren als grote landen zoals China en Amerika dit ook doen; een groter deel (46 procent) is het daarmee oneens. De helft van de Nederlanders maakt zich zorgen over de kosten van het klimaatbeleid. Het zijn vooral hoogopgeleiden, jongeren, vrouwen en stedelingen die de klimaatverandering als een groot probleem zien, zich er zorgen over maken, en klimaatbeleid door de overheid belangrijk vinden.

Mijn persoonlijke ervaring is, dat een klein deel van de jongeren zich fanatiek inzet om de opwarming van de Aarde te voorkomen en zich laten beïnvloeden door de waanzin van Greta Thunberg:
"Our house is on fire"
Maar het overgrote deel van de jongeren is nauwelijks geinteresseerd.

De interesse bij ouderen ligt hoger, maar daar ontbreekt het dikwijls aan voldoende kennis van het proces van klimaatverandering en de invloed van CO_2 op het klimaat. Hun mening is vooral gebaseerd op de paniek uitspraken van politici en organisaties:
"Als we de klimaatcrisis niet aanpakken, wacht ons de dood" (Kaag)
"Een dergelijke temperatuurstijging heeft desastreuze gevolgen voor mens en natuur" (WWF)
"Laten we ervoor zorgen dat onze kinderen over 50 jaar niet onder water moeten vergaderen..."(Milieudefensie)
"Binnen 70 jaar kan het ijs op de Noordpool volledig gesmolten zijn" (Greenpeace)
"Amersfoort aan zee" (Burgerforum Food Valley)
"We koersen nog steeds af op een temperatuurstijging deze eeuw van 4 tot 6ºC gemiddeld op aarde ten opzichte van 1850. Dat levert een onleefbare aarde op" (Urgenda)
"Het klimaat is grootste dreiging in het voortbestaan van de mens en het planeet, met ziekte, rampen, honger, hitte, brand en overstroming, oorlog en nog veel meer. (Journalist David Wallace-Wells)
"De klimaatverandering is voor 100% veroorzaakt door ons, u en ik. Iedereen die deze klimaatverandering nu nog ontkent, begrijpt het niet of wil bewust verwarring zaaien." (Weerman Gerrit Hiemstra)
etc. etc.

Uit de rapportage van het CBS betreffende energietransitie

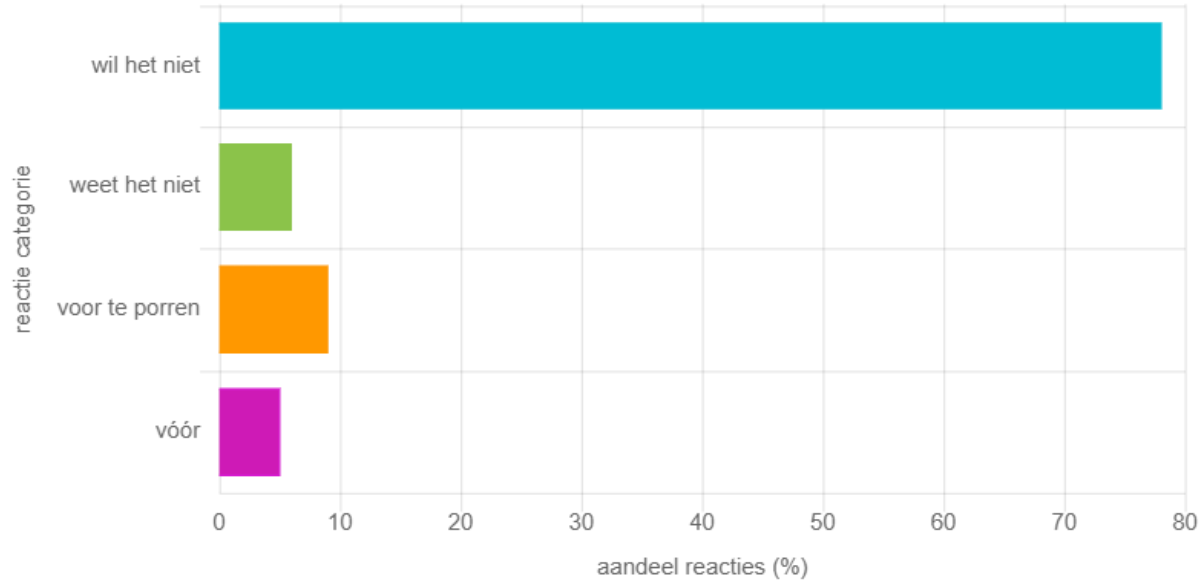
Het bijbehorende CBS-commentaar:
Ruim de helft (53 procent) van de bevolking vindt het (heel) positief dat de overheid volledig wil gaan stoppen met het gebruik van aardgas in Nederland door over te stappen op duurzame energiebronnen.
Dat aardgas bijdraagt aan de CO_2-uitstoot is hiervoor de meest genoemde reden.
Dit wordt als ongewenst gezien met het oog op klimaatverandering. Een andere veelgenoemde reden is dat de winning van aardgas leidt tot ondergrondse verschuivingen en verzakkingen van de bodem. Veel mensen noemen hier als voorbeeld de aardbevingen in Groningen. Verder is een deel van mening dat het goed is om met aardgas te stoppen, omdat de voorraad hiervan op den duur opraakt.

De schoonste fossiele brandstof wordt in de ban gedaan en wij zijn daarin het enige land ter wereld dat een dergelijke waanzin gaat doordrijven. In landen als Duitsland, Spanje en Portugal wordt aardgas zelfs gepromoot.

De ondoordachte maatregel om van het gas af te gaan, betekent dat er hals over kop inefficiënte en gezondheidsgevaarlijke windmolens moeten worden geplaatst, terwijl er nog zeker voor 100 tot 150 jaar voldoende gas is (import!).
Ons mooie landschap wordt ontsierd door eindeloze parken met zonnepanelen, waarvan de elektromagnetische straling ook nog eens negatieve effecten kan hebben op onze communicatiesystemen.
Schone kolencentrales zijn vervangen door biomassacentrales, die

gestookt worden met houten pellets, waarvoor grote bosgebieden gekapt moeten worden. Achteraf is ook nog eens gebleken dat deze centrales vervuilender zijn dan de schone kolencentrales die er nu aan moeten geloven.
Onze Overheid (uitspraak van Staatssecretaris Yesilgoz) is van mening dat deze luchtvervuilende bomenvreters tot 2030 operationeel moeten blijven, omdat anders de klimaatdoelstellingen niet worden gehaald.
Wel wordt gestopt met het afgeven van nieuwe subsidies voor het verstoken van houterige biomassa.

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft in augustus 2019 een enquête uitgeschreven om de mening van de Nederlandse burger te peilen over de maatregelen voortvloeiend uit het klimaatbeleid. Er is nauwelijks bekendheid gegeven aan deze enquête. De vragenlijst is online gepubliceerd en er zijn door het gebrek aan voldoende publicatie slechts 1600 reacties binnen gekomen. Een duidelijke kennisgeving aan de Nederlandse burger heeft nooit plaats gevonden. De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat ook bij dit onderzoek de politieke geaardheid van de deelnemers niet bekend was. Climategate.nl en de Groene Rekenkamer hebben de uitslagen in een grafiek gepubliceerd.

Bron hier.

De resultaten van beide enquêtes zijn dramatisch verschillend en het gevolg is, dat er geen juist beeld is over de opvattingen van de Nederlandse burger over het Nederlandse klimaatbeleid.
Overigens vormen de CBS-gegevens wel de basis waar de Overheid, de politiek en de RES-organisaties bij de totstandkoming en uitvoering van hun beleid van uit zijn gegaan!

Ook bij de directeur van NP RES ontstaat twijfel, waarbij zij ook nog eens gebruik maakt van de "twijfelachtige" CBS-gegevens:
"Raadsleden, Statenleden en AB-leden van de waterschappen en bestuurders hebben te maken met weerstand, met name tegen het opwekken van duurzame energie met windturbines. Niet alleen bij inwoners, ook bij henzelf is er soms twijfel over de vraag of grootschalige duurzame opwek van energie bij hen in de gemeente moet plaatsvinden. Daarbij zijn er zorgen en emoties, soms worden naast standpunten ook feiten betwijfeld.
Het Klimaatakkoord (2019) was een huzarenstuk van overleg. ***Elke partij*** *in de polder zat aan tafel om bij te dragen aan de klimaatverandering.*
(Dat is dus niet juist!)
Velen van hen committeerden zich aan het resultaat: 35 TWh duurzame opwek van energie op land is één van de afspraken uit dat akkoord. Desondanks is er nu in de regio's verzet tegen de plannen voor windmolens en zonneparken. Oók van gemeenten die het Klimaatakkoord medeondertekenden. Bij de RES'en zien we iets vergelijkbaars.
We delen met elkaar meestal wel dezelfde zorg.
Uit het onderzoek Belevingen 2020 van het CBS blijkt dat drie kwart van de Nederlanders zich zorgen maakt over gevolgen van de klimaatverandering. Een ruime meerderheid wil minder fossiele en meer groene energie. En de meeste mensen zijn ook nog eens voorstander van windmolens. Alleen: niet in de eigen 'achtertuin".

Mevrouw Kristel Lammers

De Overheid was achteraf van mening, dat er een beter overleg (participatie) en instemming moest zijn met de burger en daarom is het project "Burgerforum" gestart.

≥O.a. in de Food Valley werd een burgerforum opgericht voor de inspraak van de burgerij. Echter de actie voor inspraak werd uitbesteed aan een consultancybureau (NPBO) en dit bureau heeft een enquête opgesteld en rondgestuurd.
In de vragenlijst trof ik weinig of geen elementen aan over de werkelijke zorgen en problemen die er onder de inwoners zijn over de negatieve gevolgen van plaatsing van windmolens, zonneparken en het project "van het gas af".

Er werden vijf fictieve keuzemogelijkheden voorgelegd:

- Food Valley wordt Solar Valley.
- Duurzame energie voor een toekomstig landelijk beleid.
- Inwoners en bedrijven doen het samen.
- Grootschalig energie opwekken bij bestaande infrastructuur.
- Food Valley wordt Isolatie Valley.

Per onderwerp werd de mogelijkheid gegeven om 100 punten te verdelen. De vragen waren allesbehalve eenvoudig en ik kan mij dan ook goed voorstellen dat veel mensen het hebben laten afweten.
Slechts 0,5% van de bewoners van 8 gemeentes (356.123 inwoners) hebben deelgenomen.
Na de publicatie van het door het consultancybureau geschreven rapport bleek er niet de mogelijkheid te zijn om nog commentaar te leveren.

Mijn conclusie is dan ook, dat in de Food Valley er onvoldoende sprake is geweest van participatie van de burger.

≥De Groene Rekenkamer heeft op 10 juni 2021 een persbericht uitgegeven over hun onderzoek (Quick Scan) over het RES 1.0 rapport van de Fruitdelta-Rivierenland.
Quickscan-RES-Fruitdelta-Rivierenland.pdf (groene-rekenkamer.nl)

Enkele conclusies uit dit rapport:

- *Het stuk is erg weinig concreet.*
- *De RES lijkt vooralsnog in strijd met verschillende formele en materiële beginselen van behoorlijk bestuur.*
- *De prognose van de opbrengst van windturbines en zonnecentrales is veel te hoog.*
- *Voor de warmtevraag is geen oplossing gegeven.*
- *De plaatsing van de voorziene wind en zonnecentrales gaat grote hinder en overlast opleveren voor een beperkt aantal inwoners en probeert draagvlak te vormen bij diegenen die géén overlast gaan ervaren.*
- *De voorlichting naar de burgers was blijkbaar erg rooskleurig.*

Kortom:
Deze RES is geen strategiedocument. Het levert onvoldoende basis voor besluitvorming en geen onderbouwd potentieel voor een zinnige bijdrage van weersafhankelijke energie. Alternatieven zoals kernenergie en *schaliegas worden niet benoemd, terwijl dit valide alternatieven zouden zijn voor het bereiken van de achterliggende doelstellingen van het Klimaatakkoord.*

≥”Windmolens op land slurpen subsidies, geven hinder en zijn illegaal volgens Europees recht. Stop daarom nu met de bouw & exploitatie van

windenergie op land".
Dat eisen 82 organisaties in een brief aan informateur Hamer.
Ir. Kees Pieters, coördinator van Nederwind, lichtte dit toe tijdens het Webinar van 2 juni 2021, dat door de Groene Rekenkamer was georganiseerd.

Kees Pieters

Uit de brief aan mevrouw Hamer en de leden van de Tweede Kamer de volgende passage:
Brief-aan-informateur-en-Tweede-Kamer-26-mei-2021.pdf (eemvallei.nl)

Burgers zijn niet beschermd tegen overlast en gezondheidsschade door windturbines op land omdat de Raad van State d.m.v. een wetsovertreding het Europees recht buiten de deur houdt.

Kees Pieters heeft dit punt op 3 juni 2021 met Sandor Gaastra (directeur-generaal EKZ) besproken en kreeg te horen:
"We wachten de nieuwe uitspraak van de Raad van State af"

Het EU-Hof heeft bovengenoemd item bekrachtigd met haar uitspraak, dat geen enkel EU-land hiervan mag afwijken.
Als dit EU-recht zal zegevieren en dat betekent dat de Raad van State VERPLICHT was om bindend advies te vragen aan het Europees Hof betreffende bescherming van de bevolking tegen overlast (geluid, slagschaduw en landschapsvervuiling) en gezondheidsschade door windturbines op land, dan kan dit betekenen dat de betreffende windturbines verwijderd moeten worden.
De regering ondermijnt de rechtsstaat in windturbinezaak (climategate.nl)
Investeerders en beleggers kunnen zich de borst vast nat maken.

Noodzakelijk gewenste alternatieven

De constatering, dat het klimaat verandert, ontken ik niet.
In alle miljoenen jaren van haar bestaan heeft de Aarde klimaatveranderingen ondergaan: Klimaatverandering is een aardse norm!
De bijdrage van CO_2 aan de opwarming van de Aarde is minimaal en een kostbare en niet werkende reductie van het atmosferische CO_2 gehalte zal dan ook nauwelijks invloed hebben. De mens doet er verstandig aan om haar activiteiten te focussen op adaptatie, d.w.z. maatregelen te nemen

tegen de effecten van de aardse opwarming.

En als we het dan over prioriteiten hebben, dan is er nog veel te doen:
- Stop met de 30 RES organisaties;
- Neem afstand van absurde en niet werkende EU Green Deal verplichtingen;
- Invoering van een doordacht en werkend adaptatie beleid;
- Stop **onmiddellijk** met de vernietiging van onze bossen;
- Stop en vernietig alle afspraken over het verstoken van houtpellets;
- Aanplant van bomen in woestijnen: bomen werken in grote getalen positief als klimaatregelaars;
- Neem de tijd om te zoeken naar alternatieven voor de transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen en ga niet als bezetenen door met het plaatsen van windturbines en zonneparken op land;
- Schakel dus zoveel als mogelijk over op schoon aardgas en ga zeker niet stoppen met de aardgasvoorziening voor centrales en huishoudens;
- Geen CO_2 afvangen en opslaan in de bodem;
- Meer actie om giftige lozingen in de atmosfeer en oppervlaktewater tegen te gaan;
- Meer actie voor het gezonde behoud van onze oceanen.
  Denk hierbij aan het tegengaan van lozen van plastic afval, scheepsrampen met ruwe olie, het leegvissen, etc.;

En last but not least:
- Aandacht voor de onverantwoorde toename van de bevolking.
  Als de ontwikkelingslanden dezelfde levensstandaard willen bereiken als het Westen (en je kunt ze geen ongelijk geven) dan zijn er drie aardbollen nodig om te voorzien in voedsel en grondstoffen.
  Zolang er in de ontwikkelingslanden armoede en honger is, zullen de economische vluchtelingen blijven komen.

Ap Cloosterman